

Mededelingen van het Boswezen, de Houtvoorziening en de Jacht

ZESTIG JAAR IN BOS EN BEEMD

[920 : 945.2]

door

J. VAN SOEST

Op 21 juli 1959 bestond het Staatsbosbeheer 60 jaar. Zoals dat in het particuliere leven wel meer gebeurt op hoogtijdagen met niet zo heel erg ronde getallen, zo heeft ook het Staatsbosbeheer gemeend op de dag zelf „er geen drukte van te moeten maken”. Anderzijds geeft het nu ook weer geen pas, zo'n jubileum helemaal onopgemerkt voorbij te laten gaan (de naaste familie en de buurt néémt dat eenvoudig niet) en zo wordt dan vaak een initiatief genomen dat van het traditionele in datum en vorm afwijkt en daardoor vaak zelfs veel meer aan zijn doel beantwoordt. Aldus organiseerde de afdeling Voorlichting van het Ministerie van Landbouw in samenwerking met de gelijknamige afdeling van het Staatsbosbeheer een excursie voor de Nederlandse dagbladers op de Veluwe, waarin de veelzijdige taak van de jubilaris op uitstekende wijze werd belicht.

Wegbeplanting

In een bus gingen de deelnemers langs de rijksweg Amersfoort—Hoewelaken—Apeldoorn, waar ir. Overdijkink de functie van de wegbeplanting als landschapselement en geleider en beschermer van het verkeer met talrijke voorbeelden illustreerde. De oude „tunnelbeplanting” met bomen vlak langs de hoofdrijbaan, die een zekere beklemming geeft, het omringende landschap aan het oog onttrekt en bovendien voor het verkeer gevaren oplevert, is reeds over grote gedeelten gekapt. Waar de bermen voldoende breed zijn en het landschap er om vraagt, is een nieuwe beplanting aangebracht tussen rijwielpad en bermsloot, soms zelfs aan de overzijde van de bermsloot, dus zover mogelijk van de slagader van het verkeer vandaan. Struiken gebruikt men vooral ter beveiliging tegen verblindende verlichting, bijvoorbeeld tussen twee gescheiden hoofdrijbanen. Doch ook zagen we tussen de weg en de spoorlijn, die op het traject Hoewelaken—Terschuur er vlak naast loopt, een ruim gebruik van struikbeplanting, behalve natuurlijk in de buurt van onbevaakte overwegen.

Voorbij Voorthuizen, waar we de Veluwse bossen binnenreden, werden de bermes slechts geëgaliseerd, niet herbeplant. Hier immers zorgt het aangrenzende bos reeds voor voldoende landschapsschoon en het vervult daarbij de taak van verkeersgeleider zeker niet minder goed dan

een rij bomen. Elders wordt de oude wegbeplanting echter doelbewust gehandhaafd: in de buitenberm van een bocht, alsmede op plaatsen waar het tracé is verlegd en waar de oude weg met zijn haakse bochten aan de vergetelheid is prijs gegeven, zodat slechts stoere eiken en beuken de herinnering daaraan doch voortleven.

Landschapsverzorging

Uit de bemoeienissen van het Staatsbosbeheer met de beplantingen langs rijks- en provinciale wegen, is het dienstvak Landschapsverzorging gegroeid. Het zwaartepunt hiervan ligt thans bij de ruilverkavelingen. Hierover vertelde ons de heer Benthem een en ander tijdens de middagpauze. Bij ruil- en herverkavelingen is de aankleding van het landschap zelfs wettelijk geregeld: een beplantingsplan mag aan een verkavelingsplan niet ontbreken. Daarbij blijven de bemoeienissen niet tot de wegen beperkt: ook aan andere grensbeplantingen en aan erfbeplantingen wordt ruimschoots aandacht geschonken. Het doel is namelijk niet alleen landschapsverfraaiing, doch daarnaast ook klimaatsverbetering en houtproductie. Wist u dat er in Nederland meer loofhout buiten dan binnen het bos wordt geproduceerd? En dat door de zorg van het Staatsbosbeheer en de bij ruilverkavelingen ingeschakelde particuliere deskundigen per jaar rond 100.000 bomen en 2.000.000 struiken worden geplant? Vooral de gedachte dat men in de loop van de komende 50 jaar in zo ongeveer de helft van onze totale landsoppervlakte de kavels denkt te verruilen — of hoe dat heten mag —, geeft aan dit cijfer wel een bijzondere betekenis.

Recreatie

Het Staatsbosbeheer schenkt ook de nodige aandacht aan de recreatie.

Hiervan toonde ons ir. Veenendaal enkele praktische voorbeelden in de fraaie, aan sfeer en vergezichten rijke omgeving van Hoog Buurlo. Een oude en niet meer gebruikte schaapskooi is verbouwd tot schuilgelegenheid. Het was even moeilijk zich bij het stralende herfstweer van deze zonnrijke en neerslagarme nazomer te realiseren, dat vakantiegangers wel

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst en het bos.

eens behoefte kunnen hebben aan een dak boven hun hoofd tegen de regen. Ongetwijfeld heeft de papiermand met het SBB-embleem dit jaar meer dienst gedaan. Kennelijk had hier het publiek zich gehouden aan de (uit Ede stammende) slagzin: „Laten de dieren niet kunnen zien, dat hier mensen geweest zijn!”

Banken in schaduw en zon staan de toerist tot zijn beschikking. Duidelijke, zelfs voor analfabeten nog begrijpelijke wegwijzers behoeden hem voor verdwalen, evenals kaarten van de omgeving met de bekende pijl „hier bevindt u zich”, die op belangrijke punten in kastjes zijn opgehangen, net als de plattegrond van Den Haag bij de uitgang van het S.S.

Met bescheiden middelen heeft het Staatsbosbeheer reeds heel wat bereikt, doch de plannen gaan nog veel verder. Daarover vertelde ons ir. Van der Kloot aan de hand van een kaart van de staatsterreinen op de Midden-Veluwe. Op deze kaart waren aangegeven de voorlopig gedachte plannen voor de toeristische wandel- en rijwielpalen, voor een enkele verharding van ene thans voor auto's — die geen houtvestersauto's zijn — nog onberijdbaar gedeelte van een weg-binnendoor, alsook voor andere in het belang van de recreatie door het Staatsbosbeheer te treffen voorzieningen. Zo zagen we ook aan de periferie van het gebied een groot kampeerterrein geprojecteerd.

Onderzoek natuurbehoud

Na een welvoorzienere koffiemaaltijd verlieten we Hoog Buurlo om langs kasteel Staverden — waar de pauwen zich niet lieten zien en de grachten droog stonden — het Speulderbos te bereiken. Hier gaf dr. Mörzer Bruijns het gezelschap, waaronder zich bevonden de secretaris-generaal van Landbouw, dr. Patijn, de directeur-generaal van Landbouw ir. Van der Plassche en mr. Oorthuys van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, een indruk waarop het R.I.V.O.N. — Rijks Instituut voor het Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van het Natuurbehoud — door middel van proefplekken nagaat, hoe de flora en fauna in de reservaten Veluwe malenbossen verandert. In weerwil van de sterke invloed van de mens, die destijds het goede kapte en het slechte liet staan, heeft de bosboom een bijzondere vegetatie, bijvoorbeeld gekenmerkt door het plaatselijk voorkomen van baardmossen, hetgeen duidt op een hoge mate van luchtzuiverheid.

Bosbedrijf

Vervolgens leidde de houtvester ir. Overbeek de excursie langs een groot aantal demonstratieobjecten op het gebied van de bosarbeid, waarvan de rationalisatie-aspecten door ir. Jutta werden toegelicht. Het geheel was wel zeer overtuigend, niet alleen vanwege het enthousiasme waarmee ir. Jutta de toelichting gaf, doch ook doordat de objecten op zichzelf zo duidelijk waren. Wanneer een eenmansploeg en een tweemansploeg in twee naast elkaar gelegen rijen douglas planten en beide ploegen in precies hetzelfde tempo over het terrein voortschrijden, ja, dan moet iedereen wel ervan overtuigd raken, dat eenmanswerk de voorkeur verdient!

Natuurlijk was ook de mechanisatie niet vergeten en het getjokker van de dieseltrekker wisselde af met het geknetter van de plantgatenboor en de motorzaag. Laten we hopen dat het lawaai het wild niet zal verjagen en dat de baardmossen zich niet door de uitlaatgassen bedreigd zullen voelen. In ieder geval beviel het geluid van de zingende zaag, die de heer Folsche tijdens de thee in Drie bespeelde, mij wél zo goed.

Nog een taak

In Amersfoort wachtte ons een gezellig samenzijn en een niet minder genoeglijk diner, waar de minister van Landbouw, zijne excellentie mr. Marijnen, in een geestige vergelijking tussen boom en bos erop wees, dat dit laatste als levensgemeenschap tot zoveel meer in staat is dan de alleenstaande boom. Wat voor het bos geldt, gaat ook op voor de mens: teamwork staat sterker dan de verrichtingen van het individu. De minister sprak waardierend over het voortreffelijke werk van het Staatsbosbeheer en schetste de grote betekenis ervan voor het gehele Nederlandse volk. Zijn excellentie achtte het de plicht van de pers, aan dit werk meer bekendheid te geven en daarmee de banden tussen het Staatsbosbeheer en de bevolking te verstevigen.

In zijn dankwoord aan de minister betrok de directeur v. h. Staatsbosbeheer, ir. Schenkenberg van Mierop, ook de overige autoriteiten van landbouw en onderwijs en voorts allen die aan de organisatie van deze bijzonder geslaagde dag hadden meegewerkt. Ir. Van Mierop stelde de houtproductie voorop, doch wist ook de andere activiteiten van het

Staatsbosbeheer de juiste plaats in zijn betoog te geven. Hoe deze functies elkaar aanvullen en hoe goed houtproduktie te verenigen is met de imponderabele waarden van bos en boom, bleek niet slechts uit deze tafelrede: de gehele had in dit teken gestaan.

Bos en beemd

Ter herinnerin ontvingen alle aanwezigen het gedenkboek „Bos en beemd”, waarvan het omslag de wat conservatieve bosbouwers misschien wel erg modern zal aandoen, doch waarvan de inhoud boven alle lof verheven is. Een 70-tal bladzijden met foto's van vakfotografen en amateurs, zowel ambtenaren als particulieren, zeggen beter dan bewoordingen, wat er in Nederland, dank zij het Staatsbosbeheer tot stand is gekomen. En waar de foto te kort zou schieten, zorgt een suggestieve statistiek voor aanvulling. Wat dunkt u bijvoorbeeld van een vakje van zegge en schrijve deftien bij dertien mteer, dat uw „aandeel” als een der elf miljoen nederlanders in onze totale bosoppervlakte voorstelt? Bij al deze illustraties heeft Ton van Riel, die voor de vormgeving heeft gezorgd, de tekst tot een minimum beperkt, zodat er zelfs geen enkele hoofdletter in voorkomt. Waartoe arbeidsrationalisatie al niet kan leiden!

Gaarne hoop ik dat u dit gedenkboek met evenveel vreugde zult doorbladeren als ik heb gedaan en dat u daarmee die wonderlijke bos-sfeer zult beleven, die de dichter-houtvester Salverda zo treffend wist te vertolken:

*Het is een kathedraal, die onze ziel vervoert,
En waar een stem ons hart beroert.....*
